

SKLÍPKOVÉ KLENBY KARLŠTEJNSKÉHO PURKRABSTVÍ

MILADA RADOVÁ -
ŠTIKOVÁ

Vedle známého seskupení budov, císařského paláce a obou věžových staveb, tvořících podstatu hradu Karlštejna, stojí již od 14. století v jeho opevněném předhradí méně nápadné sídlo karlštejnských purkrabí. Jeho nádvořím se vždy procházelo branou do samostatně opevněného hradu a na druhé straně se tudy sestupovalo k hradní studni.

Jak vypadalo karštejnské purkrabství ve 14. století, pokusila se slovy i kresbou vyjádřit nejvážnější badatelka o Karlštejně, Dobroslava Menclová.

V roce 1488, kdy po přerušení opět nastoupila funkce karlštejnských purkrabí – jednoho člena stavu panského a druhého rytířského –, dochází nepochybně i k rozšíření a úpravě budovy, kde šlechtičtí purkrabí měli povinnost sídlit. Rozhodně v této době se vestavuje do svažitého jižního parkánu trakt, dodnes částečně zachovaný, dílem podsklepený, s dvěma místnostmi klenutými sklípkovou klenbou, jejíž existence bude předmětem následujícího pojednání.

Nad sklípkově klenutými místnostmi bylo na vyřezávaných dřevěných krakorcích mírně předstupující hrázděné patro s cihelnou, ozdobně skládanou výplní.

O další stavební činnosti v purkrabství dovídáme se jen nepřímo. Před rokem 1577 stavěl purkrabí Jan Vchynský „*nové pokoje nad vraty*“ a v následující době byl hrad důkladně opravován. Aby se však uskutečnily renesanční úpravy, musila být rozebrána, nejspíše ve staré budově purkrabství, nějaká pozdně gotická žebrová klenba, jejichž kamenných částí bylo použito do zdiva arkád. Při bourání těchto arkád na konci 19. století byly tyto gotické části objeveny. Dnes jsou uloženy v hradním lapidáriu. Patří sem části ostění portálu s nesouměrným hruškovým a oblounovým profilem odděleným hlubokými výžlabky. Charakteristické části tohoto portálu jsou jeho obě patky (sokly) se třemi odstupněnými vrstvami šroubovaného žlábkování provedeného pod oblounovým i hruškovým profilem. Jsou to však také slohově stejně utvářené patky přípor žebrové klenby, dnes na hradě nikde nezachované. Kromě toho je v lapidariu uložený vrchol nadpraží okna charakteristického záclonového tvaru. Je originálem nahrazeným kopiemi a patří jižnímu průčelí dodnes zachované a na konci 19. století pod vedením Josefa Mockera restaurované budovy purkrabství.

Sklípkové klenby karštejnského purkrabství, zaplňující tři klenební pole dvou místností, upoutaly při zaměřová-

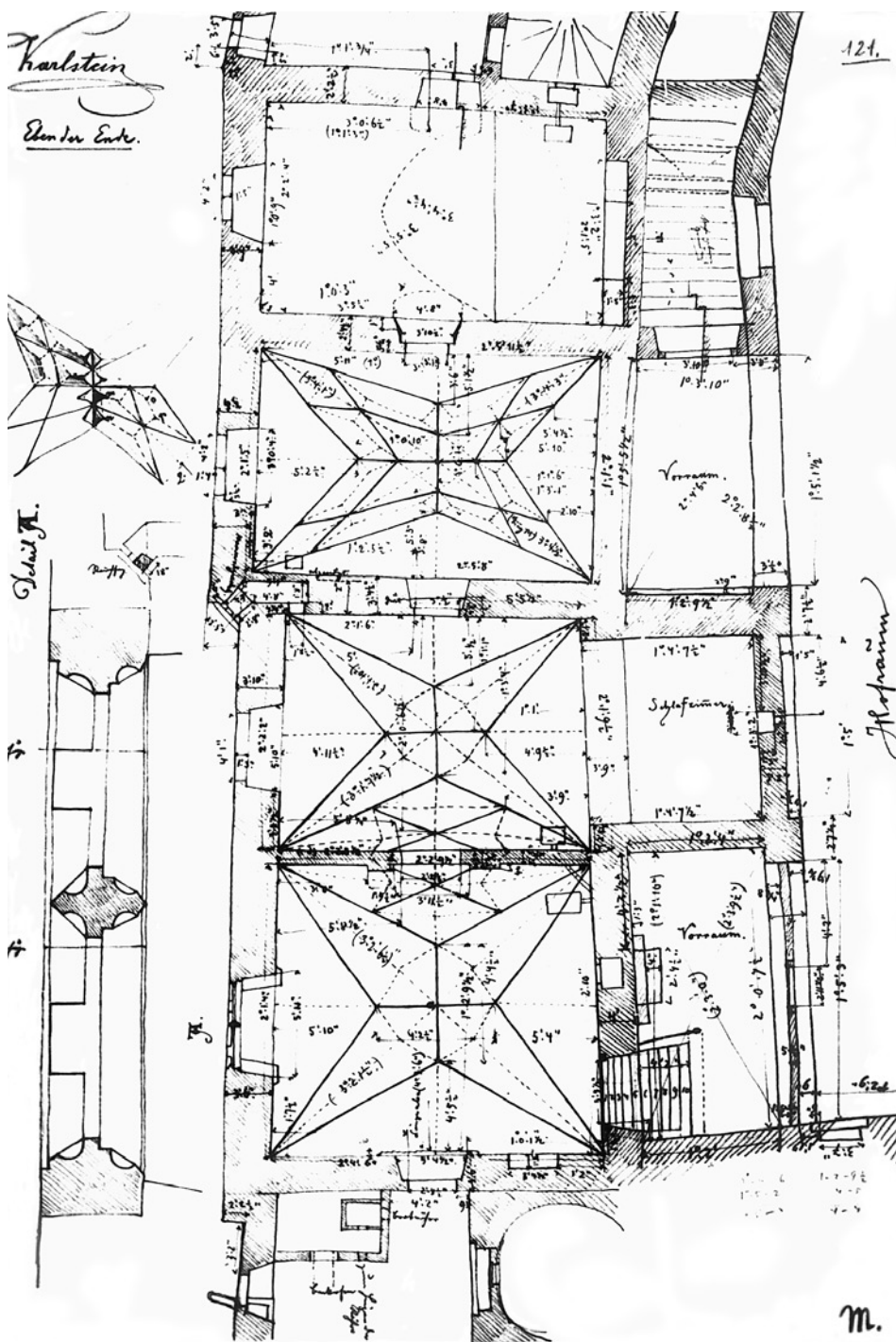
Obr. 1: Karlštejnské purkrabství. Sklípková klenba v menší z obou místností, před rokem 1500 (foto K. Vronský, 1959).

Obr. 2: Karlštejn, hradní lapidarium. Třívrstvá, šroubovaně žlábkovaná patka portálu, před rokem 1500 (foto K. Vronský, 1959).

ní hradu roku 1866 architekta Josefa Mockera, který jejich ostře modelované kápě zachytil nejen v plánech, ale i ve stínovaných skicích. Svými plány, potřebnými pro restauraci hradu, překonal plány z roku 1835, kde způsoby klenutí nebyly vůbec vyznačeny.¹⁾

O sklípkových klenbách purkrabství, které mezi léty 1888 až 1897 bylo ve svém stavebním rozsahu velmi redukováno, zmínila se D. Menclová poprvé v publikaci *Hrad Karlštejn, Praha 1946*, když na s. 38 uvedla, „že při jižní hradební zdi purkrabského dvora dal si Jan ze Šternberka, který hrad spravoval v letech 1518 až 1528, postavit celý nový palác s klenutým přízemím a hrázděným patrem, povýdaným z líce zdiva na dřevěných konzolách. Zedníky a kameníky pozval si Jan ze Šternberka ze svého bechyňského panství a ti sem přenesli osobitý jihočeský druh pozdně-gotických kleneb, tzv. sklípkových, jež dosud uzavírají dva přízemní sály“.

Obr. 3: Josefa Mockera zaměření karlštejnského purkrabství z roku 1866 - půdorys části se sklípkovými klenbami. Míry v sáhách, loktech a palcích (Archiv pražského hradu).

O karlštejnské purkrabství a jeho klenbách se zmiňoval D. Líbal ve své publikaci o Karlštejnu, která vyšla v Pokladech národního umění v roce 1948. Uvádí, že za Vladislava (†1518) došlo skutečně k dosti pronikavým úpravám paláce a současně k novostavbě purkrabství. Také on se zmiňuje, že „obě nízké komory v purkrabství jsou sklenuty sklípkovou klenbou s hvězdrovým obrazcem“. Purkrabství také podle něj vzniklo až v pozdní gotice, za Jana ze Šternberka, který zastával purkrabský úřad v letech 1518 až 1528 (což není však doba Vladislavova, poznámka autorky).

Klenbami karlštejnského purkrabství jsem se v padesátých letech začala zabírat sama, a to již s celým zasazením do jejich bohatého výskytu v Čechách a zejména roz-

šířením z přilehlé oblasti historického Míšeňska do Lužice, Slezska a východních oblastí středoevropské pozdní gotiky. Rozvedla a zdůraznila jsem velký význam stavby vévodského paláce v Míšni, stavby, kterou navrhl a až do roku 1481 vedl geniální stavitel míšeňských vévodů, mistr Arnold Vestfálský. Jemu obecně přičítané zavedení nového klenebního způsobu, sklípkových kleneb, jsem pojímala souborně s jeho ostatními způsoby, jimiž obohatil možnosti pozdně gotické architektury. K těmto použitým způsobům Arnolda Vestfálského patří okna završená nikoli lomeným obloukem nebo rovně, ale okna v nadpraží se záclonovými, jakoby tíhou pronešenými oblouky. Patří sem sklípkové klenby s jehlancovitě vzdutými kápěmi, v nichž se uplaňovaly ostré světelné kontrasty. Hrany sklípkových kleneb byly podloženy kamenými žebry, ale častěji se vyskytoval způsob sklípkových kleneb bezžebenných. Nový osobitý sloh Arnolda Vestfálského týkal se i schodišť. Šroubovitá linie profilovaného schodišťového vřetene byla vinuta až do krajní polohy schodiště s kruhovým prázdným okem obtáčeným šroubovitou schodnicí. Šroubovitě linie bylo použito i jinde, při dekorativním kamenickém žlábkování, které oživovalo sokly přípor nebo ostění, zpravidla ve dvou nebo třech vrstvách nad sebou.

Tyto znaky osobitého slohu Arnolda Vestfálského se dostaly zejména po jeho smrti, za uvolnění stavební činnosti na paláci v Míšni, do okolí, do krušnohor-

ské oblasti, na její saské i české straně. Teplice, Kadaň, Chomutov, Most, Bílina, později Ostrov nad Ohří a Jáchymov byly místy v severozápadních Čechách, kde se setkáváme se sklípkovými klenbami často ještě ve spojení s míšeňsky orientovanými tvary kamenických prací, tedy se záclonovými oblouky, se šroubovaným žlábkováním a složitějším točitým schodištěm.

Po roce 1488, kdy se stal Chomutov dědičným majetkem šlechtickým, začal jeho majitel, Beneš z Veitmile, královský mincmistr a purkrabí karlštejnský, s úpravou svého sídla, bývalé řádové komendy německých rytířů. Již roku 1489 se obrací na městskou radu chebskou o malíře, mistra Pavla, který mu měl malovat nepochybně v zámku. Z první veit-

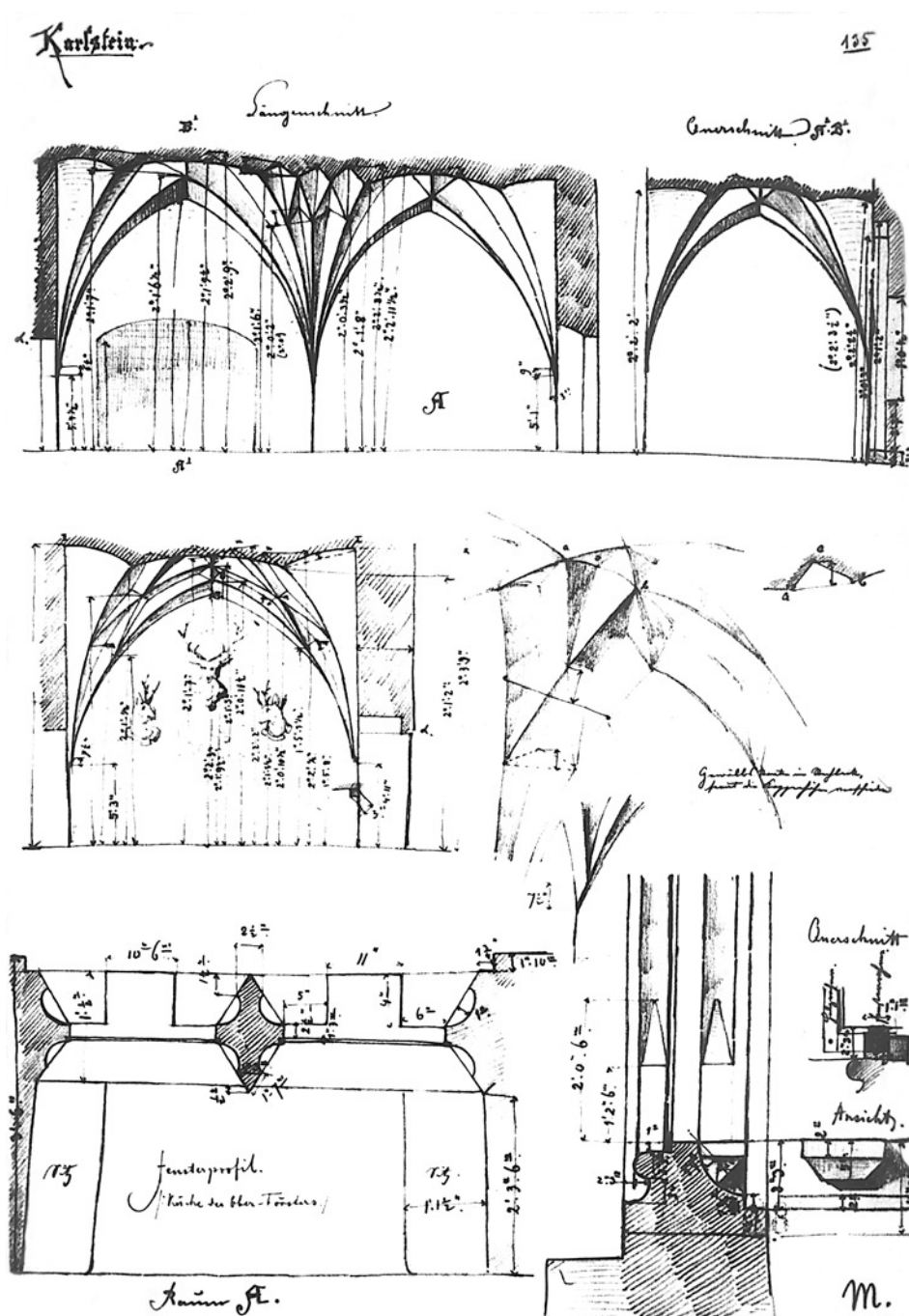
milovské přestavby chomutovského zámku, která končila roku 1520, tedy před velikými požáry města v roce 1525 a 1527, se zachovala v přízemí síň, křížově klenutá do válcového středního pilíře a místnost uzavřená dvěma klenebními poli sklípkové klenby značného rozponu o obrazci jednoduché čtyřcípé hvězdice s bohatou síťovou spojkou. Klenební způsob sám i kamenický detail, soklová část portálového ostění, zdobená ve třech vrstvách prostrádaným šroubovitým žlábkováním, připomíná stavební způsob míšeňského zámku. Téhož motivu je použito na patce přípory presbyteria farního kostela v Benešově nad Ploučnicí stavebného od roku 1481 a na portále do severní lodi kostela v Mělnice z roku 1485. V těchto případech není míšeňská kamenická práce provázena jako v Chomutově sklípkovými klenbami.

Vraťme se však ke karlštejnskému purkrabství, které je vázáno k přestavbě chomutovského feudálního sídla, jak jsem již ukázala v roce 1958,²⁾ nejen stejnou osobou stavebníka, ale podle svědectví kamenické práce i sklípkových kleneb, také stejnou orientací slohovou a stavebně technickou. Přičetla jsem tudíž ve své práci vybavení obou místností karlštejnského purkrabství jednoduchými záclonovými okny a sklípkovými klenbami iniciativě purkrabího Beneše z Veitmile a době, která se blíží roku 1500, tedy dříve než udávají předchozí autoři.

Rozborem mladší literatury, která se o klenbách karlštejnského purkrabství zmiňuje, je třeba znovu jmenovat D. Menclovou. Ve společném díle s V. Dvořákovou, Karlštejn (Praha 1965), se karlštejnským purkrabstvím zabývá na několika místech a na s. 205 uzavírá, že přestavba purkrabství byla poslední pozdně gotickou přestavbou na Karlštejně. Přejímá srovnání s Chomutovem, ale klade sklípkové klenby stále ke 20. létům 16. století s tím, že i v renesanci, podle ní, se opravoval nejdříve hrad a pak purkrabství.

V. Kotrba, zabývající se pozdní gotikou, konstatuje v roce 1968 sasko-severočeské vlivy na karlštejnském purkrabství a dobu pozdně gotických prací klade do posledního desetiletí 15. století, do doby, kdy podle něj, dílna Hanse Spiesse pracovala zároveň na Křivoklátě a Karlštejně.

Ve druhém díle Českých hradů, vyšlém v roce 1972, ponechává sice D. Menclová své starší závěry, ale stavební

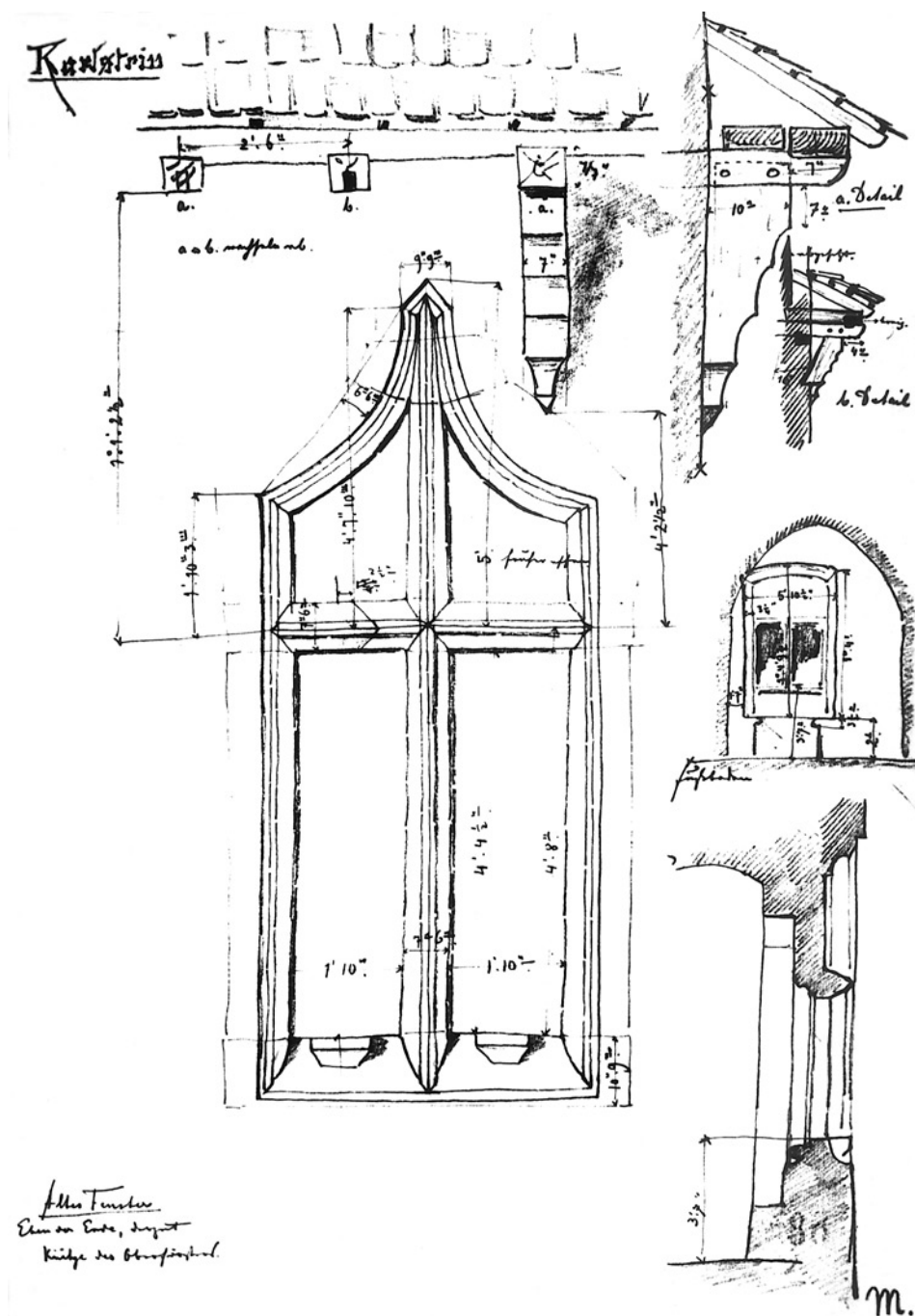

Obr. 3: Josefa Mockera zaměření karlštejnského purkrabství z roku 1866 - řez sklípkovými klenbami a jejich detaily. Míry v sáhách, loktech a palcích (Archiv pražského hradu).

činnost v purkrabství dělí výrazně na dvě etapy. První týká se přístavby ke starému purkrabství, eventuálně týká se jeho úpravy. Tato stavební etapa je kladena do doby Veitmilovy a je charakterizována kamenickými zbytky v lapidariu, klenební patkou a profilem žebra a patkou ostění gotického portálu se šroubovitými vrstvami soklíků. Druhá etapa se sklípkovými klenbami a záclonovými okny je ponechána k 20. létům 16. století.

V roce 1974 uvádí V. Mencl (České středověké klenby) pokud se týče datování sklípkových kleneb purkrabství, nedůsledně: v textu na s. 170 je klade do doby po roce 1518, ale v popisu vyobrazení na s. 129 připojuje rok 1490.

Umělecké památky z roku 1978 neudávají bližší časové zařazení karlštejnského purkrabství. Proto jsem v roce 1987 opakovala a shrnula své poznatky získané studiem vý-

Obr. 3: Josefa Mockera zaměření karlštejnského purkrabství z roku 1866 - původní záclonové okno. Míry v sáhách, loktech a palcích (Archiv pražského hradu).

skytu sklípkových kleneb, pokud se týká karlštejnského purkrabství takto:³⁾

Pozdně gotická stavební činnost zde začala za Beneše z Veitmile (†1496), po roce 1488, kdy mu nastala povinnost v purkrabství sídlit. Jak vyplývá z rázu zbytků pozdně gotické architektury, povolal na Karlštejn ze svého zámku v Chomutově stavitele a kameníky obeznámené se způsobu sasko-míšeňského klenutí i tvarového zpracování kamenických detailů. Jedním z pracovníků byl chebský mistr tesař, Hans Schaffer, organizující stavby pro Beneše z Veitmile také v Chomutově a povolany roku 1491 ke stavbě pro krále.

Žebrové zaklenutí, z něhož jsou v lapidariu na Karlštejně vystaveny patky přípor, náleželo větší reprezentační místnosti, kterou si nelze představit jinde než v části starého

purkrabství zaniklého přestavbou na konci 16. století a zcela pak na konci 19. století. Zámku v Chomutově Beneše z Veitmile odpovídá na Karlštejně jak užití sklípkové klenby, tak kamenická práce zachovaná v hradním lapidariu. Jsou to zejména ony šroubované, rýhované soklíky vrstvené nad sebou, tvar známý z Míšeňska a užitý nejprve a zejména ve vévodském paláci v Míšni, ale známý i z Čech z 80. let 15. století, jak již bylo uvedeno.⁴⁾

Dvě pole podélné místnosti karlštejnského purkrabství jsou zaklenuta sklípkovou klenbou vzorce čtyřcípé hvězdice se síťovou spojkou. Od chomutovské klenby řešené na větší rozpon, liší se zjednodušením síťové spojky. Druhá, sousedící karlštejnská sklípkově klenutá místnost má jediné pole rozměru 5,6 × 4 m. Klenebný vzorec čtyřcípé hvězdice je složitější a bylo ho v Čechách užito ještě jednou, nad půdorysem pole 6,6 × 5,3 m, v kapitulní síni františkánského kláštera v Bechyni, který byl zaklenován kolem roku 1500.

K míšeňsky orientovaným tvarům v kamenické práci na karlštejnském purkrabství je třeba přičíst jednoduché záclonové oblouky na oknech profilovaných výžlabky a opatřených v parapetu dvěma vodorovnými ploškami. Sem patřilo nepochybně točité kamené schodiště o průměru 2,08 m připojené v parkánu ke sklípkově klenutému traktu a umožňující sestup do sklepa i výstup do hrázděného patra. Bylo vřetenové, jak ukazují Moc-

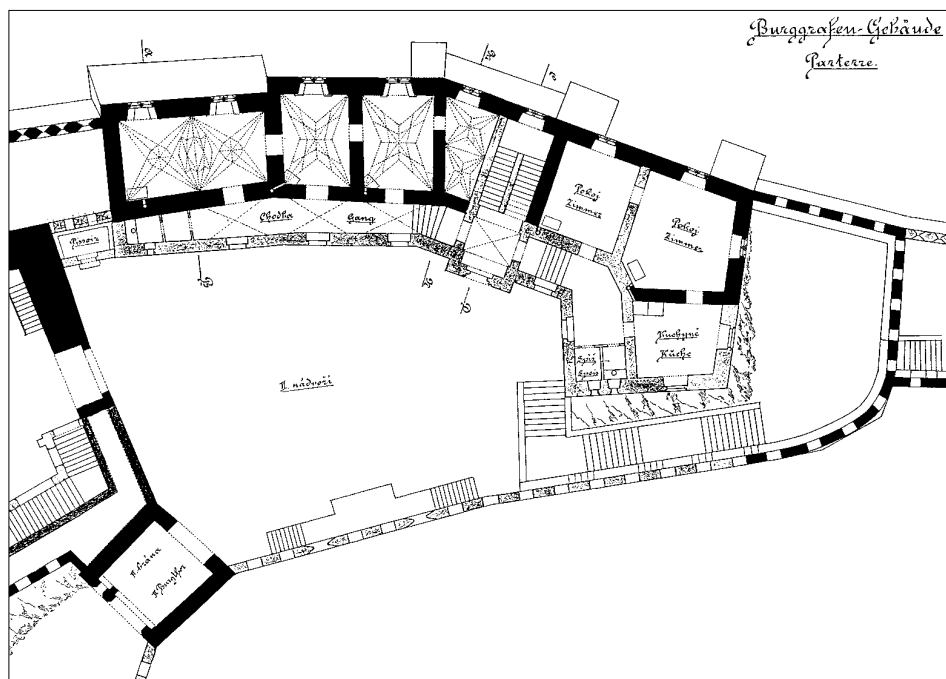
kerovy skici zachycující již jen jeho spodní část. Při vřetení měly stupně pro pozdní gotiku charakteristickou čtvrtkruhovou úpravu umožňující zvětšení nástupní plochy schodu. Dnes již neexistující schodiště bylo v plánech D. Menclové označeno jako renesanční.⁵⁾

Nedávno skončená výstava na pražském hradě nazvaná Stavitel chrámu (1999 - 2000), v části věnované Josefu Mockerovi připomněla jeho účast také na přestavbě hradu Karlštejna včetně budovy purkrabství. K tématu uvedenému v nadpise této práce měla co říci drobná skica půdorysu karlštejnského purkrabství připojená k zarámovanému vyobrazení hradu, které bylo archivováno v archivu pražského hradu. Půdorys zachycuje východní část purkrabství od renesanční přístavby, později zbořené, od točitého scho-

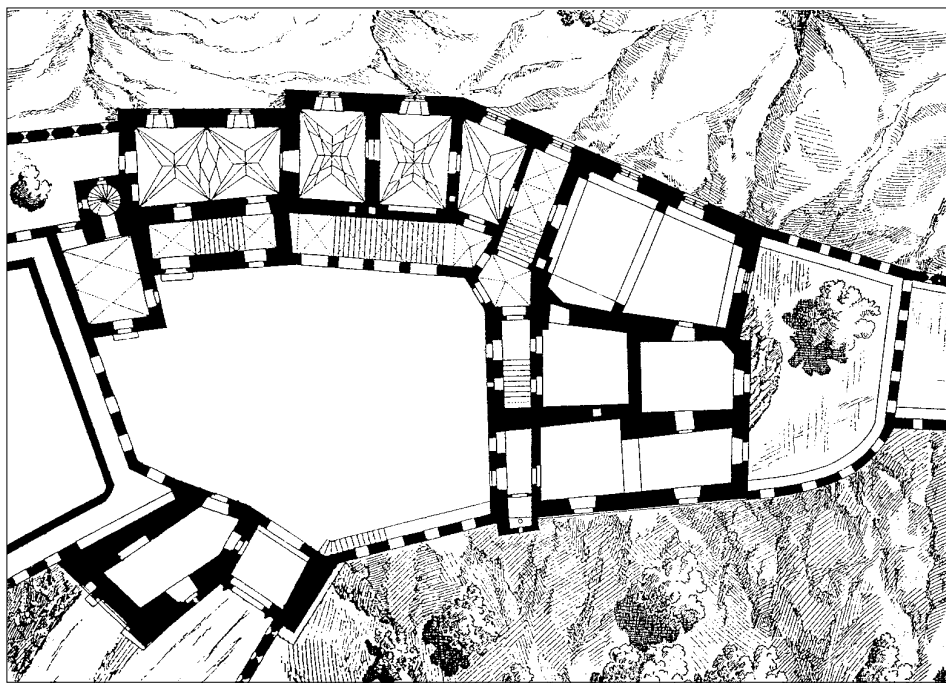
diště, rovněž odstraněného, přes zachované a popisované dvě místnosti se sklípkovými klenbami. V jejich blízkosti směrem západním v sousedství mladšího schodiště a valeně klenuté místnosti se nalézal menší, v půdorysu čtyřboký prostor. Jeho klenba byla zakreslena stejně jako zachované sklípkové klenby východně položené místnosti. Zda se nejedná o starou klenbu sklípkovou, ale o návrh nerozlišující nové od ponechávaných částí, bylo třeba uvážit. Ukázaly to další návrhy uplatňující sklípkové klenby dokonce ve větším počtu. Z téhož roku jako předchozí vyobrazení, tedy z roku 1886, je návrh na purkrabství,⁶⁾ kde v půdorysu, v části přimykající se k místnosti se starou složitější sklípkovou klenbou se opakuje v navrhované klenbě složitější vzorec. V sousedním zvětšeném prostoru vzniklém přesunem schodiště, je zakreslena další klenba známého vzorce jednoduché čtyřcípé hvězdice s křížem ve vrcholu.

Existuje ještě další návrh,⁷⁾ který se věnuje, na rozdíl od předchozích, radikální přestavbě purkrabství, která se blíží velmi dnešnímu stavu. Použití nových sklípkových kleneb je téměř stejné jako u předchozího návrhu, jen místnost kosoúhlého půdorysu, zde poněkud zúžená, má dvě pole sklípkové klenby místo jednoho velkého pole předešlé uváděného případu.

Mockerovy návrhy týkající se zaklenuí místností karlstějnského purkrabství typem kleneb, který ho zaujal a s nímž se tu seznámil v roce 1866 při zaměřování a skicování⁸⁾ mohly být podpořeny Josefem Hlávkou. Ten byl uměleckým poradcem při stavbě Karlštejna v letech 1886 až 1892 a sám již před tím užil sklípkových kleneb na svých stavbách v Praze a v Černovicích v Bukovině. Mockerova myšlenka doplnění sklípkových kleneb se však na karlstějnském purkrabství neuskutečnila. Uplatnilo se toliko osazení záclonových oken - častého slohového doprovodu sklípkových kleneb na konci 15. a počátku 16. století. Dnes se nalézají na jižním průčelí purkrabství čtyři jednoduchá, v nadpraží výrazně formovaná okna. Josef Mocker je navrhl na základě tvaru jediného tehdy zachovaného okna.⁹⁾ Záclonová okna měla podle jeho představy osvětlovat místnosti s původními i novými sklípkovými klenbami.

Obr. 4: Josefa Mockera návrh na přestavbu purkrabství. Výřez, nedatováno.

Obr. 5: Josefa Mockera návrh na přestavbu purkrabství. Nedatováno.

POZNÁMKY

- 1) V letech 1942 - 1950 byly architektky M. a V. Chalupnickovými zaměřeny a zhotoveny také plány kleneb karlštejského purkrabství. Podrobné zaměření zachytilo těžko jinak postřehnutelné nepravidelnosti v provedení.
- 2) *Milada Radová - Štíková*, Sklípková klenba. Příspěvek k dějinám pozdně gotické architektury, Umění VI. 1958, s. 223, 225.
- 3) *Milada Radová - Štíková*, Sklípkové klenby karlštejského purkrabství. Seminář o hradu Karlštejně, Praha 1987, Českosl. vědecko-technická společnost, Sborník referátů, s. 33 - 42.
- 4) Kameník z Chomutova, pracujícího na Karlštejně, potvrzuje také shodu detailu vrcholu tamějšího portálu s vrcholem karlštejského okna.
- 5) Nelze dosud s tímto zmíněným schodištěm ztotožnit rozměry stupňů dvou různých vřetenových kamených schodišť uložených v lapidáriu a záznamy o stupních schodů „Z materiálu Dr. Charvátové“ z r. 1955 v hradním archivu.
- 6) Pozůstalost Josefa Mockera v archivu pražského hradu, A PH, sg. 752 T 32.

- 7) Pozůstalost Josefa Mockera, APH sg. 869 T 35.
 8) Do roku 1866 (8. listopadu) pořizoval J. Mocker s Wächterem a s Jobstem soupis skic, které zhotovili (APH); *Milada a Oldřich Radovi*, Kniha o sklípkových klenbách, Praha 1998, s. 146.
 9) Pro horní patro navrhl Mocker záclonová okna o třech obloucích v nadpraží (APH 0752 T 32). Tento návrh se neuskutečnil.

ZELLENGEWÖLBE DER BURGGRAFSCHAFT IN KARLSTEIN

Die Burg des Königs und Kaisers Karl IV. wurde zum Gegenstand von kunsthistorischen Abhandlungen, Studien und Publikationen. Im Hintergrund des Interesses blieb jedoch der Sitz des Burggrafen in der selbständig befestigten Vorburg.

Die Karlsteiner Burgrafschaft wurde ebenfalls vom Karl IV. gegründet. Nach mehr als hundert Jahren wurde sie infolge des Anwachsens der Wichtigkeit des Burggrafenamtes erweitert. Bauherrichtungen wurden auf der Burg und auf der Burgrafschaft noch am Ende des 16. Jahrhunderts durchgeführt. Zu Ende des 19. Jahrhunderts, als die Burg eine weitreichende Restaurierung und Bausicherung durchmachte und als sie eine neue Gestalt bekam, wurde die Burgrafschaft umgebaut und teilweise reduziert.

Die Zellengewölbe, die sich in der Burgrafschaft in zwei Räumen bis heute erhalten haben, wurden von Dobroslava Menclová im Jahre 1946 in die kunsthistorische Literatur eingeführt. Die Zeit ihrer Entstehung hat Dobroslava Menclová damals an das Jahr 1525 gebunden. Ähnlich hat die Zellengewölbe im Jahre 1948 auch Dobroslav Líbal datiert. Im Jahre 1958 hat demgegenüber die Autorin dieses Artikels die Entstehung der Zellengewölbe in die ältere Zeit, in die Zeit des Amtierens des Karlsteiner Burggrafen Benesch von Weitmil (1488 bis 1496) verschoben. Dieser Bauherr unternahm auch den Umbau seines neu erworbenen Sitzes in Chomutov/Komotau, der ehemaligen Kommende des Deutschritterordens.

Fast identische Steinmetzdetails kann man auf dem Portal in dem Schloss in Chomutov/Komotau und in den Resten einer Steinmetzarbeit, die zu Ende des 19. Jahrhunderts gerettet und in dem Lapidarium der Burg Karlstein hinterlegt wurde, sehen. Die gleiche Baugruppe, die für Benesch von Weitmil in Chomutov/Komotau und dann in der Karlsteiner Burgrafschaft arbeitete, kann man auch mit den Zellengewölben nachweisen, die auf beiden Bauten in ähnlichen Formen vorkommen. Es ist schon das Ergebnis einer weiteren Forschungsarbeit über die Zellengewölbe und ihrer Verbreitung, dass sie von Karlstein auf ihrem Weg nach Südböhmen zum Kloster in Bechyně/Bechin und zwar kurz vor 1500 gelangten. Dort ist ihr Aussehen am wirksamsten.

Unter den archivierten Plänen aus dem Nachlass des Architekten Josef Mocker, die für die Restaurierung der Burg Karlstein von diesem Baumeister verfertigt wurden, befinden sich Entwürfe für den Umbau der Burgrafschaft. Die Pläne sagen aus, dass der Autor des Umbaus die Absicht hatte, die Zellengewölbe nicht nur zu erhalten, sondern zu ihnen noch weitere hinzufügen. Josef Mocker hat die Zellengewölbe gekannt, weil er sie im Jahre 1866 mit Mitarbeitern auf Karlstein vermessen und selbst gezeichnet hat. Er kannte sie auch aus seinem Anteil an der Herrichtung der Burg Konopiště/Konopischt. Er hat gut begriffen, dass zu den Zellengewölben, im Sinne der Architektur Arnold von Westfalen (die auch in dem Palast in Meißen zum Ausdruck gebracht wurde), stilistisch die Form der Vorhangfensters gehört. Nach einem erhaltenen Vorhangfenster in der Burgrafschaft wurden zusammen vier solche Fenster verfertigt und eingefasst. Zu der beabsichtigten Zelleneinwölbung kam jedoch nicht mehr. Vielleicht deswegen, dass dicht um 1900, als der Umbau der Burgrafschaft beendet wurde und Josef Mocker starb, man von der ursprünglichen gotischen Art der Gestaltung der Zellengewölbe aus Ziegeln, wie er sie noch der Architekt Josef Hlávka durchgeführt hat, abgelassen hat. Die neue Technologie, die am Anfang des 20. Jahrhunderts auf unterschiedliche Art die Zementeigenschaften ausnutzte, war in der Praxis noch nicht üblich und sie wurde einige Jahre später allgemein. Man hat wahrscheinlich auch aus den Gründen der neu zur Geltung kommenden Grundsätze der Behandlung des Denkmals, die die Täuschung durch die Einführung von Kopien nicht zugelassen haben, davon abgesehen.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Burgrafschaft in Karlstein. Zellengewölbe in dem kleineren beider Räume. Vor 1500 (Foto K. Vronský, 1959).

Abb. 2: Karlstein, Burglapidarium. Eine dreischichtige, schraubenförmig gerillte Basis des Portals. Vor 1500 (Foto K. Vronský, 1959).

Abb. 3: Vermessung der Burgrafschaft in Karlstein von Josef Mocker aus dem Jahre 1866 - Grundriß des Teils mit Zellengewölben. Maße in Klaftern, Ellen und Zoll. Archiv der Prager Burg.

Abb. 3: Vermessung der Burgrafschaft in Karlstein von Josef Mocker aus dem Jahre 1866 - Schnitt durch die Zellengewölbe und ihre Details. Maße in Klaftern, Ellen und Zoll. Archiv der Prager Burg.

Abb. 3: Vermessung der Burgrafschaft in Karlstein von Josef Mocker aus dem Jahre 1866 - Ursprüngliches Vorhangfenster. Maße in Klaftern, Ellen und Zoll. Archiv der Prager Burg.

Abb. 4: Entwurf für den Umbau der Burgrafschaft von Josef Mocker. Ausschnitt. Nicht datiert.

Abb. 5: Entwurf für den Umbau der Burgrafschaft von Josef Mocker. Nicht datiert.

(Übersetzung J. Kroupová)

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM PŮDNÍCH PROSTOR VÝCHODNÍ ČÁSTI JÁDRA HRADU MALENOVICE

RADIM VRLA

ÚVOD

Výstavba hradu Malenovice (okres Zlín) bývá přičítána k bohaté stavební činnosti markraběte Jana Jindřicha Lucemburského, resp. jeho syna Jošta.¹⁾ Významnými představami prošel hrad ve 2. polovině 15. století, v 1. polovině 16. století a na přelomu 17. a 18. století. Posledně uvedená přestavba, spolu s rekonstrukčními i demoličními pracemi 20. století vtiskly objektu dnešní podobu.

Dnešní jádro hradu Malenovice (obr. 1) je možno rozdělit co do výškové polohy i stavebního vývoje na dvě poněkud odlišné části. Výše položená východní část (obr. 2) je pravděpodobně původním hradním jádrem s pozůstatky zástavby ze 2. poloviny 14. století, níže položená část západní (obr. 3) pak zaujala plochu původního předhradí. Význam této „nižší“ části v průběhu složitěho stavebního vývoje značně vzrostl a postupně zastínil původní jádro, jehož konstrukce (vyjma obvodové hradby a úseku silné zdi v interiéru jižního traktu) unikly i zevrubně provedené stavebně-historické analýze z r. 1967.²⁾

Tento příspěvek podává stručnou informaci o výsledku dílčího stavebně historického průzkumu východní části půdních prostor jádra hradu. Průzkum provedl autor článku v letech 1998 - 89 s využitím výsledků dendrochronologické analýzy³⁾ a dílčího průzkumu dalších částí hradu.⁴⁾